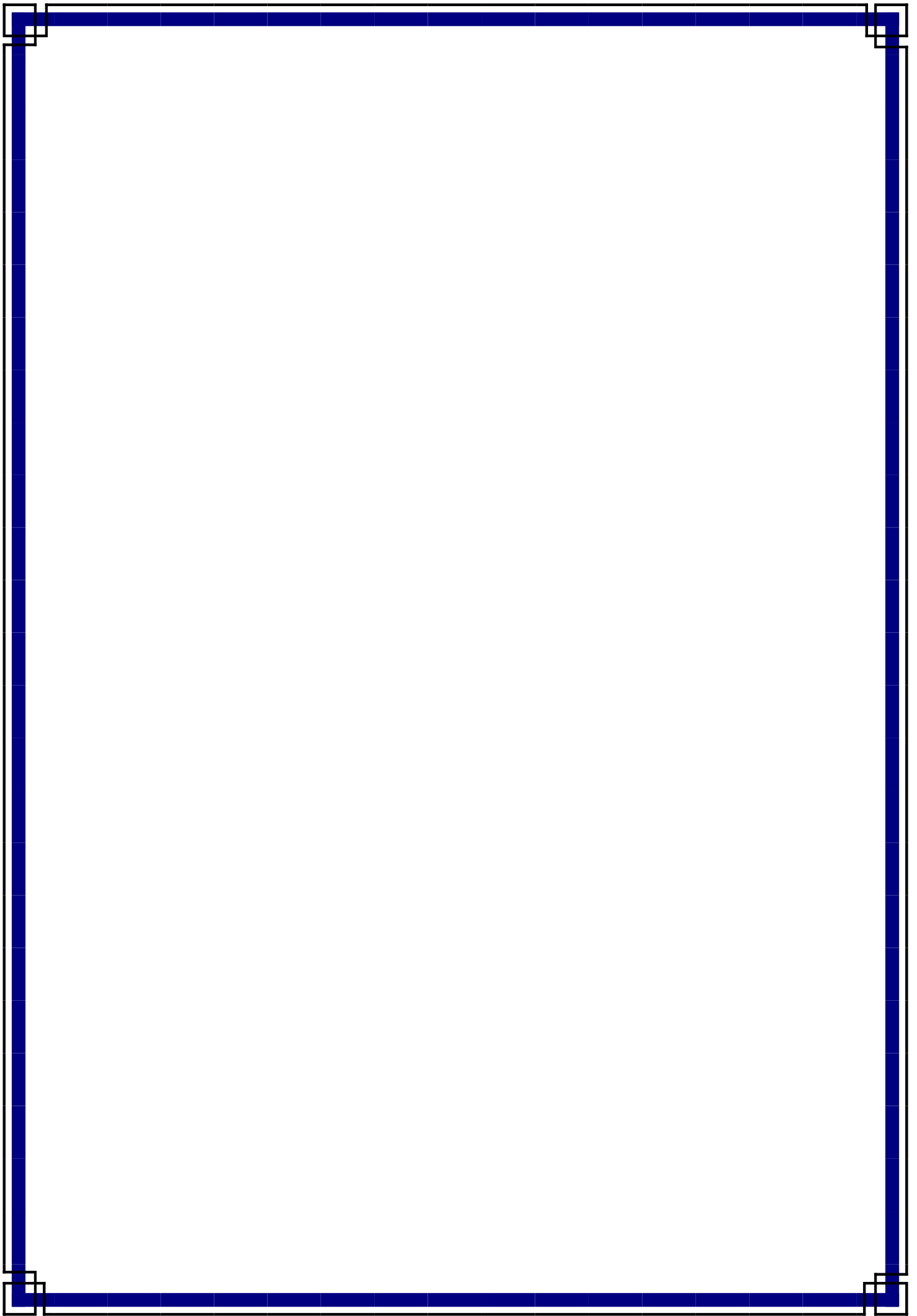

Ярмолинецька централізована бібліотечна система
Красназнавчий відділ

Монастир ченців-бернардинів – історична пам'ятка католицизму на Поділлі

Ярмолинці
2012 р.

Тобі розкаже сива давнина,
Як край наш жив, боровся,
розвивався.....
.....

На початку XVIII століття Ярмолинці входили до Зіньковецького католицького деканату. Ксьондзи силоміць нав'язували жителям містечка і навколишніх сіл католицьку віру.

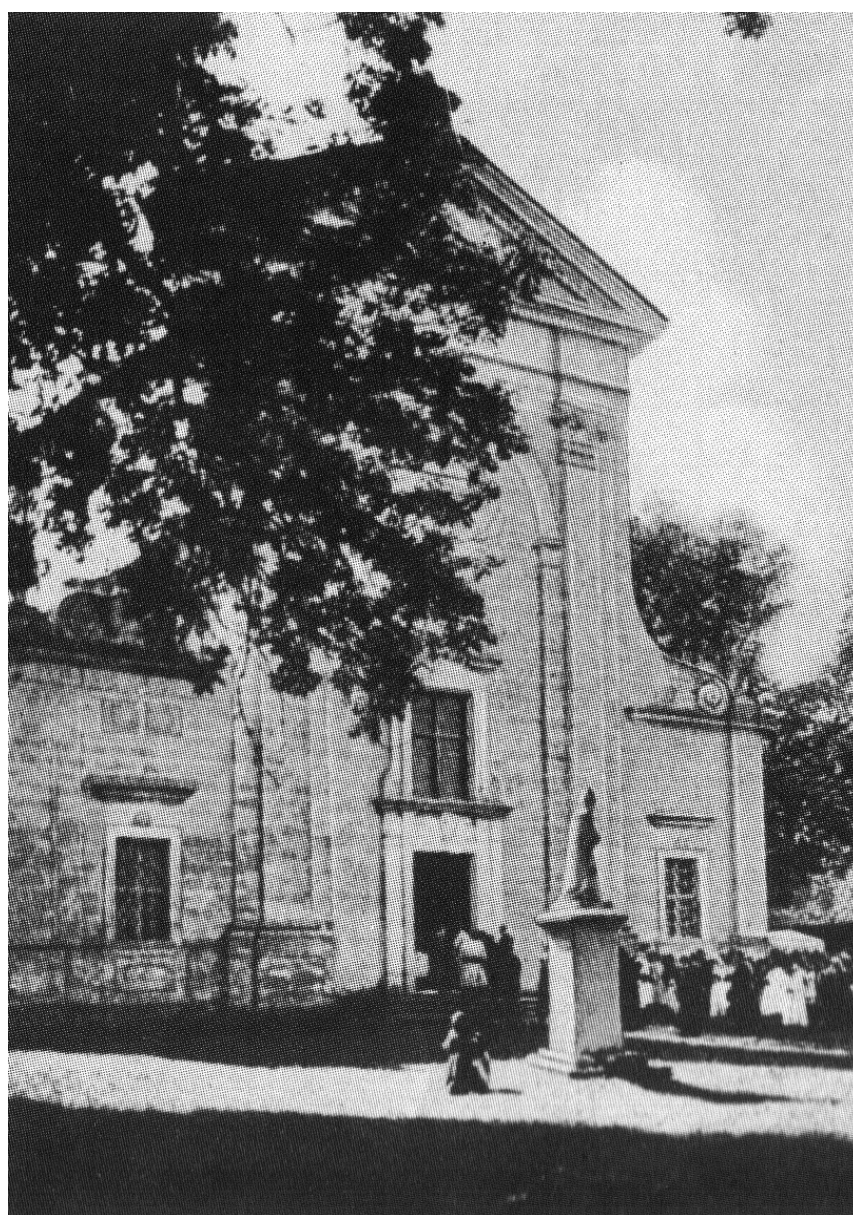
У другій половині того ж століття містечко переходить до рук польського генерала Павла Стражинського. З метою утвердження і поширення католицизму він вирішує збудувати монастир для бернардинських монахів. Місце для нової будови визначив південну частину, де знаходилися два шляхи – на Дунаївці з одного боку, з другого – на Кам'янець-Подільський (Житомирський тракт).

Роботи почалися у 1761 році – одного з найгарніших на Поділлі монастирів і велися досить інтенсивно. Для будівництва використовувався камінь, який завозили з с. Томашівка і надміцний розчин. Та споруду завершували інші, бо залізши в борги, Стражинський змушений був відпродати помістя графу В. Мархоцькому. Він придбав містечко з усіма землями та селянами що входили до Ярмолинецького ключа.

Разом з тим мусило вирішуватися питання і про храм без якого монастир не міг обходитись. Новобудову прилаштували до вже зведеного монастиря. У 1792 році в костелі ім. святих Апостолів Петра і Павла відбулася перша служба. Та з приєднанням Поділля до Росії місцева влада чинила тиск на польські релігійні установи. В першу чергу це відчували монахи-бернардини. Вони покидали свої келії та переїжджали в більш спокійні місця.

У 1832 році влада замахнулась на приміщення католиків і монастир був закритий. Його хотіли використати, як навчальний заклад для підготовки

вчителів, але монастир був відданий по велінню царя православній церкві Святої Трійці. Перебравшись у приміщення костюлу вона залишилася церквою Святої Трійці. У 1835 році монастир було капітально відремонтовано. В ньому знаходилася ікона Божої Матері. Ікона дуже мистецьки виконана і оцінювалася у 2000 червінців. У відповідь для віруючих католиків син графа Адам Орловський організовує зведення кам'яного костюлу в районі Ярмаркових площ. За зразок береться Варшавський Бернардинський храм, але меншого розміру.

Від колишнього монастирського комплексу на сьогоднішній день залишилася кам'яна споруда Г-подібної форми: два поверхи знаходяться над землею і два під землею. Праве крило монастиря починалось костьоном, на куті де він сполучався з корпусом була дзвіниця. Про це свідчать залишки фундаменту, які були розкопані під час земельних робіт у зв'язку з прокладанням теплотраси. Фундамент виготовлений з каменю на вапняному розчині і прекрасно зберіг свою міцність так як вимагалось застосування вибухівки при прокладанні теплотраси. А також на корпусі що зберігся на певній ділянці відсутній карниз який опоясував будівлю, і залишились сліди стіни-дзвіниці, які тепер проглядаються крізь штукатурку.

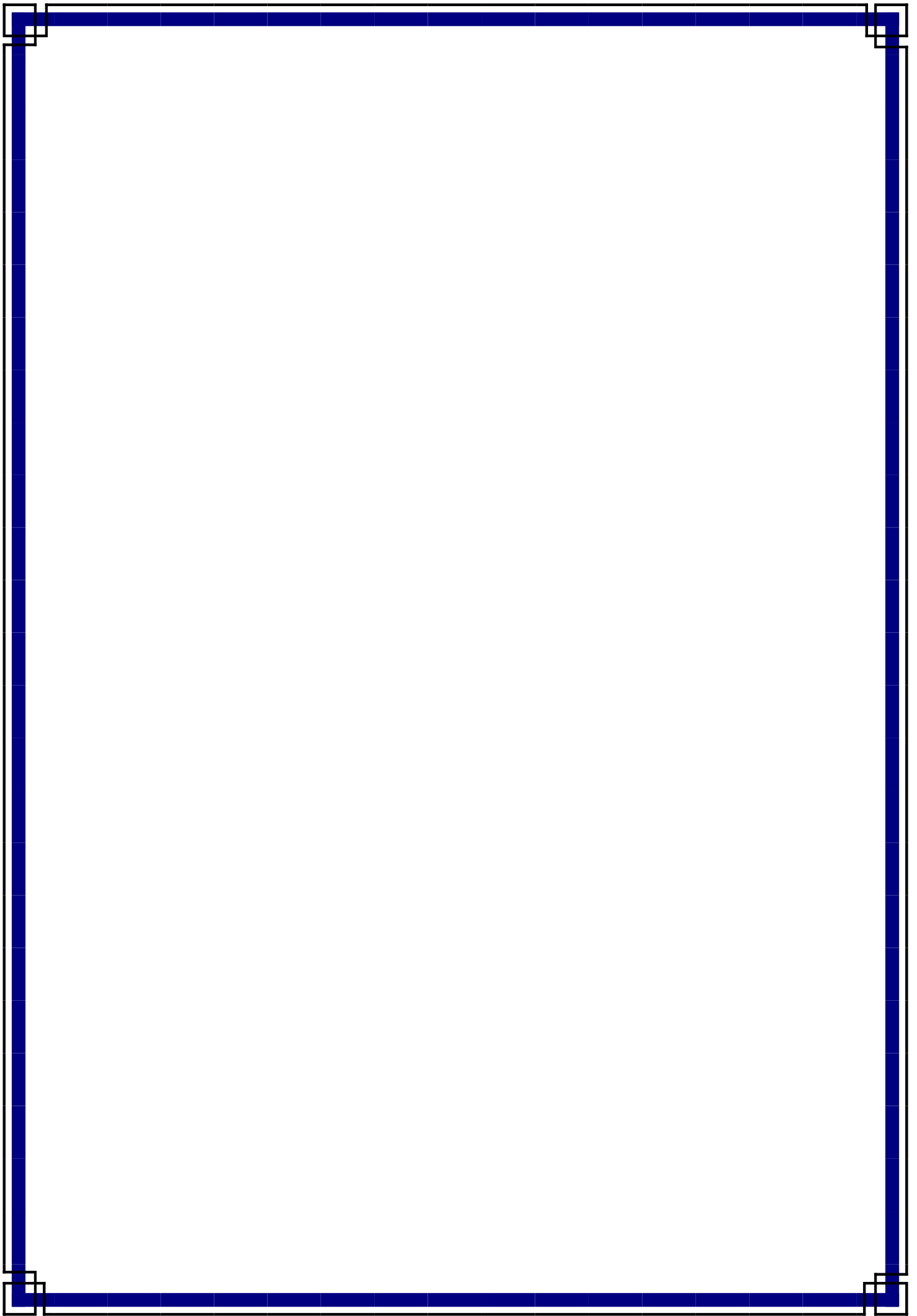
Зазнало великих руйнувань і ліве крило монастиря тому на сьогодні воно дещо коротше ніж було. В монастирі над першим поверхом опоясує кам'яний карниз виконаний у вигляді змії, яка схилила голову у напрямку костюлу.

З приміщення монастиря вело два-три підземні ходи. Один досить широкий, йшов напрямку Кам'янецької фортеці, де могли вміститись навіть вершники чи віз. Другий направлявся в урочище Чорного лісу і мав ще два додаткові виходи в центрі містечка. Це давало можливість при оточенні ворогом по підземному ходу вийти з містечка і сповістити про напад в Кам'янець чи інше місто, де був військовий гарнізон. Відомо що стіни та склепіння підземних ходів викладені каменем. Довжина ходу на Кам'янець до першого обвалу приблизно 150 метрів. Підземний хід до центру містечка мав декілька розгалужень. Один вів у підвал палацу орловських але зазнав обвалу. Було засипано два колодязі, які знаходились у монастирі і служили як таємний запасний хід у монастир. Один знаходився на подвір'ї монастиря - зовнішній колодязь, а в приміщенні - внутрішній.

В 70-их роках приміщення бувшого монастиря розмістився райвійськкомат. А в 1979 році місцева влада передала приміщення навчально-виробничому комбінату.

В 2001 році будівлю було передано професійному ліцею, що призвело до певного занепаду та нераціонального використання архітектурної пам'ятки.

Література:

1. Козак А. Ярмолинці і ми. – Хмельницький, 2007. – 55 с.
2. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР; В 4-х томах, т.2. – Київ: Будівельник. – 1883-1986. – 375 с.
3. Снігур О. Ярмолинці: Короткі історичні нариси. - Хмельницький, 2000. - 63 с.
4. Слободян П., Хоптяр Ю. Місцеве самоврядування Хмельницький.: нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району. -Хмельницький.: Поділля, 2004. - 507 с.

*Розробила: Москаленко В. М.
Комп'ютерний набір: Посвистак А. Б.
Відповідальна за випуск: Гриб М. А.*